

„ANGRY MOB DEM KILLY BARAWO”

A NIGÉRIAI JUNGLE JUSTICE BEMUTATÁSA AZ AJEBO HUSTLERS BARAWO CÍMŰ DALÁN KERESZTÜL ÉS AZ #ENDSARS MOZGALOM

KRIPPL ZSÓFIA

1. Bevezetés

Minden társadalomnak megvan a maga sajátos kultúrája, ami egyes országok esetében jóval sokszínűbb, mint amennyire az elsőre tűnik. A kultúra mellett számos probléma és konfliktus is fellelhető a közösségekben, melyek megértése kívülről nézve nem mindig bizonyul egyszerű feladatnak. Mindezen folyamatot megnehezítheti az a hatalmas információmennyiség, ami napjainkban rendelkezésünkre áll többek között az internetnek köszönhetően, viszont a technológia ilyen szintű fejlettségének egy előnye mindenképpen van: a sok elérhető forrás és mód közül mi dönthetjük el, hogy melyek azok, amiket a leginkább be tudunk fogadni annak érdekében, hogy egy komplexebb témát feldolgozzunk. A zene, mint egyetemes nyelv, megkönnyítette számomra Nigéria egy máig jelentős problémájának, az ún. *jungle justice*-nak a megismerését, amit ezen esszémben kívánok bemutatni és kifejtetni az Ajebo Hustlers nevű helyi formáció *Barawo* című dalának segítségével, ami véleményem szerint jól illusztrálja az ország jelenlegi konfliktusainak egy szegmensét. Habár a *jungle justice* szó szerinti fordításában *dzungeli* vagy *dzungelben való igazságszolgáltatást* jelent, a *mob justice*, vagyis a *tömegek („csőcselék”) igazságszolgáltatása* kifejezés mégis jobban illik rá, így ezt a későbbiekben is így módon célszerű értelmezni.

A *jungle justice* mellett az #EndSARS névvel ellátott mozgalmat is bemutatom, ami 2020-ban számos tüntetést robbantott ki Nigériában. Ezeken a tüntetéseken jelentős létszámban vettek részt a Z-generáció fiataljai, akik több nigériai zenész alkotását használták fel a demonstrációkon annak érdekében, hogy a hangjuk és a tiltakozások során megfogalmazott üzenetük minél több emberhez eljusson. Az itt felcsendült dalok egyike volt az Ajebo Hustlers *Barawo* című zeneszáma. A dal szövegének elemzésével, amelyen keresztül a tüntetők kifejezhették frusztrációjukat és dühüket, a zeneszám megjelenését övező társadalmi hátteret kívánom bemutatni.

2. Az Ajebo Hustlers formáció bemutatása

Az Ajebo Hustlers 2015-ben alakult a nigériai Port Harcourtban. Tagjai az énekes-dalszerző *Piego* (Isaiah Precious, szül. 1998) és a rapper *Knowledge* (George Dandeson, szül. 1999). A középiskola befejezése után ismerkedtek meg egymással, mindketten ugyanabban a vendéglátói egységben kezdtek el dolgozni. Keményen dolgozva

kellő anyagi forrást gyűjtötték össze zenei karrierjük beindításához. Az *OkayAfrica* kulturális magazinnak adott 2022-es interjúban¹ külön kitértek arra, hogy miként formálta őket mind emberileg, mind gondolkodásmódban a port harcourt-i élet. A Nigéria déli részén található város az ország egyik legnagyobb ipari központja, jelentős mélyvízi kikötővel, ami a pálmaolaj-, szén-, acél-, illetve kőolajexportban játszik szerepet. Port Harcourtban a gyártási folyamatok is jelentősek: számos termék (például alumíniumlemez, festékanyagok, fa-és fém bútorkok stb.) kerül itt előállításra.² A kőolaj finomítása hatalmas mértékű légszennyezéssel jár, amely nem kíméli sem a lakosokat, sem az ökoszisztémát. Port Harcourt városa nem ideális a jó életminőség fenntartásához, ennek ellenére számos előadó tudott innen kitörni.

A zenei karrierjük berobbanása előtt elvégzett rengeteg munkának a formáció nevében is megtalálható a lenyomata a *hustlers* szóban, ami magyarra fordítva *szélhámost* vagy *csalót* jelent, ám ebben az esetben inkább a minél több pénz megszerzésére irányuló tevékenységet kell alatta érteni, ami – a mai fiatalos nyelvezet alapján – már nem kizárólag őszintétlen, mások megtévesztésére irányuló cselekvésre utal. A joruba³ nyelvű *ajebo* szó olyan személyre utal, aki „*ezüstkanállal a szájában született*”, ezáltal nem kellett megtapasztalnia az élet viszontagságait⁴. Zenéjük az utcai fiatalság hangulatát idézi meg, annak minden nehézségével és küzdelmével együtt, ám a dalszövegek már konkrét üzeneteket közvetítenek. Ajebo Hustlers dalai tömegekhez el tudnak jutni, ezáltal képviselve a hátrányos helyzetben élőket. A két fiatal küldetésének tekinti az edukációt és a hallgatóik érzékenyítését.

3. David Adedeji Adeleke, *David*

David Adedeji Adeleke, művésznevén *Davidonak* kiemelt szerepe volt a Barawo c. dal elterjedésében, mivel részt vett a zeneszám egy olyan verziójában, ami az #EndSARS mozgalom egyik himnuszává nőtte ki magát.

Az Ajebo Hustlershez hasonlóan Davido is Nigériában, Lagosban nőtt fel (de az egyesült államok-beli Atlantában született). Davido világszerte több millió rajongóval rendelkezik. 2019-ben ő volt az első afrikai szólóban fellépő énekes, aki egyedül teltházas koncertet adott a 60.000⁵ látogatót befogadni képes londoni O2 Arenában. A 2022-es qatari labdarúgó-világbajnokság egyik népszerű dala is a nevéhez fűződik, mégpedig a *Hayya Hayya (Better Together)* c. zeneszám, amelyet Trinidad Cardonával és Aishával együtt adott elő. A fülbemászó dallam mellett pedig az egyszerű, ám ettől függetlenül pozitív üzenetet magával hordozó dalszöveg miatt könnyen énekelhető és szerethető alkotást hozott létre a három előadó.⁶

Kifejezetten fontosnak tartom, hogy Davido beállt az Ajebo Hustlers mellé a *Barawo* átdolgozott változatának készítésekor, így az alapvetően kisebb elérést produkáló duó nagyobb számú közönséghez is eljutott a tömegek igazságszolgáltatását is feldolgozó alkotásával.

4. A jungle justice bemutatása

Mi is pontosan a jungle vagy mob justice? A szubszaharai Afrikában, de leginkább Nigériában és a szomszédos Kamerunban elterjedt igazságszolgáltatási forma, ami-

kor az (állítólagos) sérelmet elszenvedett embertömeg saját kezébe veszi az irányítást és így büntet meg személyeket, akiket bűnösnek vél (Obadiah et. al, 2022). Ennél a meghatározásnál érdemes idézőjelbe tenni az *igazszolgáltatást*, mert tömeges *önbíráskodásról* van szó: sokszor ugyanis ártatlan embereket vélnék bűnösnek és brutális kínzási módszereket vetnek be, hogy érvényesítsék „igazukat”. A dezinformáció, a lakosok közötti pletykák futótűzként való terjedése és az alaptalan vádaskodás mind-mind hozzájárul a tömegesen elkövetett bűncselekményekhez (Amnesty International, 2024, p. 9–10). Mindez sokszor halálos áldozattal jár, mivel a tömegek kegyetlen erőszakot alkalmaznak a vélt vagy valós elkövető(k) ellen (Balogun et. al, 2023). Az Amnesty International emberi jogvédő szervezet 2022-ben publikált jelentése⁷ szerint a 2012 januárjától 2023 augusztusáig terjedő időszakban legalább 555 halálesetet követelt az a 363 dokumentált incidens, melyek során tömegesen támadtak emberek áldozataikra különböző, kifejezetten erőszakos és kegyetlen módszereket alkalmazva (Amnesty International, 2024, p. 5). Emellett a lagosi SBM Intelligence 2022-es jelentése 2019-től kezdve 279 dokumentált incidensről számolt be, melyek összesen 391 halálos áldozattal jártak⁸. E két jelentést összevetve elmondható, hogy feltehetőleg még ezeknél is több incidens történhetett.

Port Harcourt városa nem ideális a jó életminőség fenntartásához, ennek ellenére számos előadó tudott innen kitörni.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) emberi jogokról szóló egyetemes nyilatkozatának 5. cikkelye kimondja, hogy *„senkit sem szabad kínzásnak, embertelen vagy degradáló bánásmódnak vagy megbüntetésnek kitenni”*⁹, melyet Nigéria kormánya is aláírt, ám e rendelkezés a tömegek önbíráskodása miatt aligha tud megvalósulni. A helyzetet súlyosbítja, hogy sok esetben testi fogyatékkal élők esnek áldozatul tömeges lincselésnek. A tömeges igazságszolgáltatás természete és annak kiváltó okai eltérőek. Dél-Nigériában elsősorban lopás vagy boszorkányság, míg északon az istenkáromlás váltja ki legtöbbször a tömegek haragját, de ettől függetlenül más vélt vagy valós bűncselekmények (pl. motoros által okozott baleset) is kiválthatnak tömeges lincselést. Észak-Nigériában 12 olyan szövetségi állam van, ahol a muszlim többséget képviselő bíróságok halálbüntetéssel is sújthatják az istenkáromlást elkövetőket (Amnesty International, 2024, p. 24). A tömeges erőszak kétféle helyszínét különbözteti meg az Amnesty International. Egyrészt vannak csomópontok, pl. piacok vagy forgalmas utak mentén lezajló lincselések, ahol spon-tán gyűlnek össze az emberek azért, hogy megbüntessék állítólagos bűncselekményt elkövető polgártársukat. Más esetben pedig általában egy közösség, pl. egy kisebb település lakosai alkalmaznak kollektív erőszakot egy vagy több áldozat ellen. Ezek a zártabb csoportok eleve ellenségesebbek az idegenekkel szemben, így az ő esetükben egyfajta „védelmi mechanizmus”-ként működik a tömeges igazságszolgáltatás. (Amnesty International, 2024, p. 23).

Habár csoportok által elkövetett erőszak a világ számos helyén előfordulhat, a nigériai tömeges önbíráskodás jelensége mindenképpen kirívó, mivel kialakulása és a napjainkig való fennmaradása komplex társadalmi- és politikai problémák meglétének következménye, melyek együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a törvények megkerülésével végrehajthatóak legyenek ilyen kegyetlen módszerekkel elkövetett bűncselekmények. Ezek nem csak azért problémásak, mert az áldozat nem tudja megvédeni magát (ahogyan erre lehetősége lenne bírósági keretek között), hanem mert aránytalan büntetést szenvednek el azok, akik netán valamilyen bűncselekményt követnek el, ugyanis nemcsak fegyveres rablókat, hanem pitiáner zsebtolvajokat is lincseléssel büntetnek meg (Balogun et. al, 2023).

5. A csoportosan elkövetett erőszak gyökerei Nigériában

Mik azok a társadalmi és politikai sajátosságok, amelyek Nigériában a tömegeket önbíráskodásra késztetik? Először is mindenképpen meg kell említenünk a rendszerszintű korrupciót, ami Nigériát már a brit gyarmati uralom óta sújtja (Osoba, 1996) és amely máig jelentős probléma. A Transparency International éves korrupcióérzékelési indexében 180 országot vizsgál, 2024-ben a 140. helyre sorolta Nigériát (a maximálisan elérhető 100 pontból 26 pontot kapott, mely skálán a magas pontszám jelzi a korrupciómentességet, míg az alacsony az ellenkezőjét).¹⁰

A nigériai gyarmati uralom 1960-as felbomlását követően megkezdődött az állami vagyon (melynek jelentős részét az olajbevételek tették ki) korrupcióval való osztogatása, majd a választások elcsalása, mindez pedig elégedetlenséghez vezetett a nép körében, ami sok esetben erőszakba torkollott. 1966-tól katonai uralom lépett életbe Nigériában, melynek során – nem meglepő módon – szintén nem a korrupció felszámolása volt a prioritás. Ebben az időszakban mindenapossá váltak az erőszakos bűncselekmények és számtalan alkalommal került sor koncepciók jelleggel politikai ellenfelek letartóztatására, bebörtönzésére és kivégzésére. Nem csak politikusok kerültek kivégzésre, hanem a nigériai állampolgárok által szervezett tüntetések során több civil demonstrálót is megölt a katonaság. Mindez azt eredményezte, hogy az emberek szemében elfogadottá vált, hogy a problémákat erőszakkal és elnyomással meg lehet oldani (Smith, 2004).

Annak ellenére, hogy 1999-től Nigéria (szövetségi) köztársaságként működik, aligha következett be rendszerszintű változás (Ijewereme, 2015). Emellett a gyenge államiséghez hozzájárult az is, hogy a függetlenséget követő évtizedekben az állami intézmények (beleértve a rendvédelmet és az igazságszolgáltatást) minősége és hatékonysága jelentősen csökkent, annyira, hogy a nigériaiak róluk alkotott véleménye kifejezetten negatívvá vált: úgy gondolják, hogy ezek nem tudják őket megvédeni, ezért sajátos megoldásokat kell alkalmazniuk. Ebben a gondolkodásmódban megfigyelhető a nyugat-európai intézményrendszerhez való ellenséges hozzáállás (Harnischfeger, 2003). A bíróságokon sokszor ítélnek ártatlanokat hosszú évekre börtönbüntetésre, mivel bárki, aki elég pénzzel és befolyással rendelkezik, megteheti, hogy lefizesse a bírót. Ezzel szemben a befolyásos családból származó bűnözők sokszor nem kerülnek rács mögé. Az évek során csökkenő létszámú rendőrség pedig

hasonlóan lefizethető, így teljes joggal érezhették azt a nigériaiak, hogy az állami intézmények nem tudják megvédeni őket (Harnischfeger, 2003). A létszámhiány mindenképp az egyik oka annak, amiért nem megfelelően működik Nigériában a rendvédelem: sok esetben előfordul, hogy a helyi rendőrség egyszerűen tehetetlen, amikor egy hatalmas tömeg összegyűlik valakinek a meglincselésére.

A csoportosan elkövetett erőszak fennmaradásához hozzájárulnak az ún. *igazságtévő*, vagyis nem hivatalos „őrző-védő” csoportok, melyek közül az 1998-ban alakult *Bakassi Boys* (Immigration and Refugee Board of Canada, 2006: 1) nevű csoportot emelném ki. Már korábban, az 1980-as és '90-es években is hoztak létre bűnözők elleni alakulatokat, sokszor katonák, rendőrök és az őrző-védő csoportok részvételével (Amnesty International, 2002: 3), viszont a Bakassi Boys-t nem állami szinten alapították. A csoportot kereskedők hozták létre Aba városában, mert elégük lett abból, hogy kirabolják őket. Céljuk az volt, hogy a központi piac környékén elszaporodott bűnözést megszüntessék, melynek érdekében nyilvánosan kivégeztek bűnözőket, azonban már itt felmerül a kérdés, hogy valóban *csak* bűncselekményt elkövetőket végeztek-e ki. A Bakassi Boys és tevékenysége hamar áterjedt más városokra is. A fennmaradásukhoz hozzájárult a szövetségi államok politikai elitjének támogatása, amely olykor személyes „verőemberekként” alkalmazta őket (Smith, 2004). Az Amnesty International szerint azonban a civilek is támogatták a Bakassi Boys-t, részben azért, mert úgy gondolták, hogy tagjaik „varázserővel” rendelkeznek (Immigration and Refugee Board of Canada: 2), de ebben a „hatásos” módszereik is közrejátszottak. Ezek az önjelölt őrző-védő csoportok a lakosság védelmezőjének titulálják magukat (Amnesty International, 2024, p. 10), ezzel lényegében legitimálják az erőszakot, mint védelmi eszközt. Az ilyen csoportok politikusi támogatást kaptak, fegyvereket és járműveket, és törvénytelenül végeztek ki bűnözőnek vélt egyéneket, ezzel is promotálva az erőszakot, mint megoldást a problémákra.

A tömeges igazságszolgáltatást leginkább az intézményrendszerekben való bizalmatlanság tartja fenn. Ehhez hozzájárul az is, hogy az egyéneknek nincsenek meg az alapvető ismereteik az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatban: pl. bizonyítékok hiányában vagy óvadék megfizetése esetén történő szabadlábra helyezés megértése, elfogadása (Msheila & Yusuf, 2022).

A már említett, 2022-ben publikált Amnesty International jelentésben 10 konkrét tömeges erőszakkal kegyetlen módon elkövetett lincselésről olvashatunk, melyek közül a lopás vádjá miatt lezajló Aluu Four lincselést fejtem ki részletesen, mivel ez inspirálta az Ajebo Hustlers *Barawo* című dalát. A zeneszám borítóján az Aluu Four történetének rövidített verziója olvasható, így felhívva a figyelmet a tömeges önbíráskodás veszélyeire.

6. Az Aluu Four lincselés

2012. október 5-én a Port Harcourt közelében található Aluu falu lakosai halálra lincseltek négy egyetemistát: Chiadika Biringa, Lloyd Toku, Tekena Elkanah és Ugonna Obuzor estek áldozatul (Balogun et. al, 2023). A négy fiatal a Port Harcourt-i

Egyetemen tanult, jó barátok voltak. Obuzor segítséget kért a többiektől, mivel egy Aluuban lakó ismerőse pénzzel tartozott neki, amit vissza szeretett volna szerezni. Miután megérkeztek a faluba, elterjedt a híre, hogy meg akarják lopni a lakókat (ami nem volt igaz). Mindez azért háborította fel az aluui lakosokat, mert a közelmúltban több alkalommal is kirabolták őket. Az összegyűlt tömeg meztelenre vetkőztette az egyetemistákat, majd kövekkel és botokkal verték meg őket, végül pedig benzinnel leöntött kerékgumit a nyakukra rakva felgyújtották a fiatalokat. Mindezt videóra is vették, amit feltöltöttek az internetre.¹¹

Az ügyben a *Vanguard* nigériai internetes hírportál szerint 2017-ben született bírósági ítélet, ami kimondta, hogy a fiatalok nem voltak tolvajok és nem akarták meglopni Aluu közösségét. Az ügyben többeket halálbüntetésre ítélték, közülük egy rendőrmestert is, aki szintén részt vett a négy egyetemista megverésében és megölésében.¹² Az Aluu Four lincselésből kiderül, hogy a nigériai rendőrség nem tudja megvédeni az állampolgárokat.

7. A Barawo dalszövegének és videóklipjének elemzése

A Barawo cím is árulkodó: joruba nyelven *tolvajt* jelent.¹³ A címválasztás utalhat arra, hogy mennyire könnyen illethetnek a tolvaj jelzővel valakit, attól függetlenül, hogy valóban elkövetett ilyen bűncselekményt vagy sem –, mint ahogy ezt az Aluu Four lincselés tragikus esete is mutatja. Nem csak azért probléma ez a megbélyegzés, mert sokszor alaptalan, hanem mert a feldühödött közösségek, tömeges erőszakot alkalmazva, meglehetősen aránytalan módon reagálnak. Nem arról van szó, hogy nem kell megbüntetni a tolvajokat: amennyiben egy bíróság bizonyítottan kimondja, hogy valaki bűnös, akkor a kiszabott büntetését igenis le kell töltenie. Ám a már korábban említett intézményekbe vetett bizalom hiánya és a korrupció megléte miatt ez nem mindig valósul meg, és sajnos a tömegek inkább a saját kezükbe veszik az irányítást. Mindez sokak halálát követeli nap mint nap – legyenek ők valóban bűnösök vagy sem. A problémát súlyosbítja, hogy a hatalomgyakorlók sok esetben végignézik az eseményeket anélkül, hogy bármit tennének az öldöklés megakadályozása érdekében.

A *Barawo* üzenetének közvetítéséhez a dal szövegének angolra fordított verzióját¹⁴ veszem alapul, viszont az idézésnél az eredeti szöveget fogom használni a hitelesség érdekében. „*Dem been para oh, Angry mob dem killy barawo*” („Tüntetnek az emberek, mert a mérges tömeg megölte a tolvajt”), halljuk felcsendülni a *Barawo* első sorait. Ez egyértelmű utalás az Aluu Four lincselésre, hiszen itt ölték meg tolvajságra hivatkozva a már említett áldozatokat. A dal a „*Burning Dead body, Dem do am like nama o*” („Égő holttest, melyet úgy sütöttek meg, mint a húst, oh”) sorokkal folytatódik. Az akár még élő áldozatok elégetése egy gyakori formája a tömeges önbíráskodásnak, amit általában nem követ felelősségvállalás az ebben résztvevők részéről: „*Oloka don show, Everybody don kawa o*”, vagyis „Jön a rendőrség és mindenki elfut”.

A „*This country na wa*” („Ó jaj, ez az ország”) sokszori elismétlése nem csak a dallam és a hangzás szempontjából jelentős, hanem kifejezi a szerzők Nigériával kap-

csolatos elégedetlenségét, mondván: ez így nem mehet tovább, változásra van szükség. Az ország lakosainak sanyarú sorsát a „*The masses they para, Cos raba no dey*” („*A tömegek kiabálnak, mert nincs pénzük*”) és a „*Politicians dey loot us, Olopka dey shoot us*” („*A politikusok kifosztanak, a rendőrök pedig lelőnek minket*”) sorok is kifejezik. Az Ajebo Hustlers szerint hiábavaló a segítségkérés a hatóságoktól. Elégedetlenség esetén az erőszakkal való elhallgattatást látják megoldásnak – ami természetesen hosszú távon működésképtelen és az emberi szabadságjogok súlyos megsértését eredményezi.

A YouTube videómegosztó platformon elérhető, Davido-val közös videoklip a következőkben kifejtett #EndSARS tüntetéssorozat után, 2020 októberében került feltöltésre és jelenleg már több, mint 2 millió 300 ezer megtekintésnél jár.¹⁵ Számomra a színvilága a videoklip legszembetűnőbb kvalitása. Vibráló színek, majd szürkésebb árnyalatok és képsorok tárulnak a szemünk elé, amik véleményem szerint a társadalmi különbségekre utalnak: a habzsoló, életet élvező elit és a kiszolgáltatott helyzetben élő egyszerű „kisemberek” párhuzama kerül ily módon bemutatásra. A videó elején megfigyelhetjük a tömeges önbíráskodás megvalósulását a gyakorlatban: több fiatalember egy székhez odakötözött férfit rúg bele a medencébe, ami feltételezhetően az áldozat vízbe fulladását eredményezte. Pár képsorral később láthatjuk, hogy egy újságcikkben megjelent a hír, miszerint Nigéria legjómódúbb környékeit elöntötte az árvíz, ami káoszt okozott a lakosság körében, így az önbíráskodó csapat bejutott egy tehetősebb ember (feltételezhetően valamilyen fontos pozícióban lévő személy) otthonába, ahol lényegében átvették a szerepét: elfogták, majd a hatalmas, patinás étkezőjében ételek széles választékát fogyasztották el. Véleményem szerint ezzel kívánták a tömeg erejét kifejezni, utalva az #EndSARS tüntetésekre.

Összességében kijelenthető, hogy a *Barawo* komoly üzenetet közvetít, rámutat a legegélyezőbb nigériai társadalmi problémára.

8. Az #EndSARS mozgalom bemutatása

Az #EndSARS mozgalom 2020 októberében számos tüntetést robbantott ki Nigéria 36 államában (Iwuoha & Aniche, 2021).

A SARS, vagyis a hírhedt Special Anti-Robbery Squad (*Speciális Rablásellenes Egység*) a nigériai rendőrség (NPF – Nigeria Police Force) egyik speciális egysége

A Barawo cím is árulkodó: joruba nyelven tolvajt jelent.

A címválasztás utalhat arra, hogy mennyire könnyen illethetnek a tolvaj jelzővel valakit, attól függetlenül, hogy valóban elkövetett ilyen bűncselekményt vagy sem –, mint ahogy ezt az Aluu Four lincselés tragikus esete is mutatja.

volt, ami 1992-ben alakult meg, hogy fellépjen az erőszakosan elkövetett vagyon elleni bűncselekményekkel szemben. A SARS egységei – a kezdeti szabályozásokkal ellentétben – elkezdtek nyilvánosan is fegyvert viselni, majd kihasználva helyzetüket, úttorlaszokat állítottak fel és pénzt zsarolt ki az emberekből – alapvetően a fiatalabb generációt célozva meg. Ezen kívül számos egyéb visszaélést is elkövettek a gyilkosságoktól kezdve az önkényes letartóztatásokon és a törvénytelen fogva tartásokon át a szexuális abúzusig (Iwuoha & Aniche, 2021).

Az Amnesty International folyamatosan figyelemmel követi az emberi jog-sértéseket Nigériában, a SARS-szal kapcsolatban pedig számos beszámolót tették közzé a visszaélésekről. 2016-ban adták ki a „*You have signed your death warrant*” („*Aláírtátok a halálos ítéleteket*”) címmel ellátott jelentésüket⁶, melyben több ilyen visszaélést mutattak be. A szervezet munkatársai meglátogattak egy abujai büntetés-végrehajtó intézetet, ahol 130 fogvatartott élt túlszűfolt cellákban, jogellenesen. A fogvatartottakat rendszeresen vetették alá különböző kínzó módszereknek: többek közt felakasztották, éhezették és megverték őket, de látszat-kivégzéseket is végeztek.

Az #EndSARS kampány 2017-ben indult el a közösségi médiában, ahol több száz nigériai felhasználó kezdte el használni a hashtaget különböző olyan bejegyzésekben, amelyekben a SARS rendőrtisztek által elkövetett visszaéléseket mutattak be és követelték az emberi jogok megsértéséért járó büntetések kiszabását. Ennek következtében az év végén széleskörűen megreformálták a SARS működését, de a rendőrtisztek ugyanúgy büntetlenséget élveztek. Az utána következő években is voltak kísérletek a változásra, viszont semmi sem bizonyult sikeresnek.¹⁷

2020. október 4-én fordulópont következett be a civil tiltakozásban. Egy, már ismert, #EndSARS fémjelzéssel ellátott videó felkapott lett az interneten, majd ezt követően posztok ezrei kerültek ki az egykori Twitter, ma X elnevezésű közösségi médiaplatformra. A felvételen SARS rendőrtisztek ráncigáltak ki két férfit a dél-nigériai Ughelli városában található Wetland Hotelből, majd az egyiküket agyonlőtték. A videó megjelenése után pár napon belül tüntetések törtek ki Nigériában, de a tiltakozások híre külföldre is eljutott, így pl. Londonban és New Yorkban is tartottak demonstrációkat (Iwuoha & Aniche, 2021). A tiltakozások következtében október 11-én feloszlatták a SARS-ot, viszont a tömeg végleges megoldást követelt látszatintézkedések helyett, ezért a tüntetések folytatódtak, melyek számos helyen erőszakba torkolltak, összesen legalább 56 ember halálát okozva. Azóta is próbálja eltussolni az ügyet a nigériai kormány, mivel a békés demonstrációkon belelőtt a hadsereg a tömegbe, ezzel halálosan is megsebesítve a tüntetőket¹⁷. Lagosban október 20-án este a Lekki fizetőkapunál szervezett békés (!) tüntetésen a tömegbe lőttek a rendfenntartó erők, amit utólag a nigériai hadsereg letagadott. A tüntetésen résztvevők közül többen névtelen személyektől kaptak fenyegető üzeneteket azért, hogy csendben maradjanak a történetekkel kapcsolatban. A tüntetők által felvett videók azonban bizonyítékként szolgáltak arra, hogy igenis megtörtént az a lövöldözés, amit az állam megpróbált eltussolni. A BBC videóriportjából¹⁸ ezen felül kiderült: nem minden állami szerv tagadta a történeteket. Lagos állam kormányzója meglátogatta

a lövöldözés áldozatait egy kórházban és az X-en az eseményt “életük legnehezebb éjszakájának” nevezte. Más külföldi hírportálok is videós bizonyékkal számoltak be a lövöldözésről, ezzel segítve az igazság terjedését a történetekkel kapcsolatban. Az Amnesty International adatai szerint legalább tizenketten vesztették életüket csak ezen a lagosi a demonstráción¹⁷.

9. Összegzés

Ebben az esszében számos olyan témát feszegettem, melyeknek aligha szívesen olvas utána az ember, ám jelentőségük megkérdőjelezhetetlen. Volt szó csoportos önbíráskodásról; az erőszak különböző módokban való manifesztálódásáról; rendszerszintű, generációkon átívelő korrupcióról és a zenében kifejeződő tiltakozásról. Fontosnak tartom az Ajebo Hustlers és Davido *Barawo* című zeneszámát, mellyel a fiatal előadók bátran bemutatták az aktuális nigériai társadalmi problémákat. A zenéjükkel ezen felül közösséget építettek és képesek voltak fontos üzenetek közvetítésére: így volt ez az #EndSARS tüntetéseken is. A *Barawo* mellett számos dal csendült fel a demonstrációkon, amelyekkel a résztvevő fiatalok kifejezhették haragjukat, elégedetlenségüket és csalódottságukat azzal a rendszerrel szemben, ami a védelmük garantálása helyett megpróbálja elhallgattatni őket. Az ilyesfajta tevékenységre mindenképpen szükség van annak érdekében, hogy inspirálni tudják a rajongóikat az igazságtalanság ellen való felszólalásra, a jogvédelem érdekében tett kiállásra, még akkor is, ha a mindennapjaik részét képezi az elnyomás és lényegében nem is ismernek mást.

Az összefogás és a közös kiállítás azonban mérhetetlenül fontos, mert valódi változást csak kitartással és *együtt* lehet elérni. Napjainkban a közösségi média is hozzájárul ehhez, ám nem elhanyagolhatóak a hírnevüket jó cél érdekében felhasználó zenészek sem, akik a zene erejével is kiállhatnak a társadalom elnyomottjai mellett.

Minden közösség küzd a maga démonjaival és problémáival, ám minél több ismerettel rendelkezünk ezekről a konfliktusokról, annál könnyebben válhatunk társadalmilag érzékeny és elfogadó emberekké, ami ebben a szélsőséges világban elengedhetetlen. *

Jegyzetek

- 1 Az Adedayo Laketu által készített interjú az Ajebo Hustlers-szel a következő linken érhető el: <https://www.okayafrica.com/ajebo-hustlers-nigeria-port-harcourt/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 07.)
- 2 Mckenna, Amy. *Port Harcourt*. (n.d.) <https://www.britannica.com/place/Port-Harcourt> (letöltés dátuma: 2025. 03. 07.)
- 3 A jorubák az egyik legnagyobb etnikai csoport Nigériában, melynek jellemzően délnyugati részén élnek. A joruba nyelvet összesen kb. 20 millióan beszélik Nigériában, a szomszédos Beninben illetve Togo-ban. Forrás: Bendor-Samuel, John. (n.d.) *Yoruba language*. <https://www.britannica.com/topic/Yoruba-language> (letöltés dátuma: 2025. 03. 09.)
- 4 Naija Lingo, *Ajebo*. (n.d.) <http://naijalingo.com/words/ajebo> (letöltés dátuma: 2025. 03. 09.)
- 5 Up at the O2 – Tickets. (n.d.) *Everything You Need To Know About O2 Arena's Capacity*. <https://www.upo2tickets.co.uk/o2-arena-capacity/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- 6 I am Davido. (n.d.) *About*. <https://www.iamdavido.com/about/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)

- 7 A jelentést tartalmazó pdf dokumentum a következő linken érhető el: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/8425/2024/en/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- 8 SBM Intel. (2022) *Chart of the week: Mob violence in Nigeria*. Elérhető: <https://www.sbmintel.com/2022/05/chart-of-the-week-mob-violence-in-nigeria/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 9 United Nations. (n.d.) *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- 10 Transparency International (2024). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2024> (letöltés dátuma: 2025. 03. 26.)
- 11 Duthiers, Vladimir. (2012) *Did misunderstanding lead to horrific Nigeria mob killings?* <https://edition.cnn.com/2012/11/26/world/africa/nigeria-mob-justice-duthiers/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 12 Onoyume, Jimitota. (2017) *Aluu Four: Justice at last*. <https://www.vanguardngr.com/2017/08/aluu-four-justice-last/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 13 Naija Lingo. (n.d.) *Barawo*. <http://naijalingo.com/words/barawo> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 14 A *Barawo* angol változata a következő oldalon érhető el: <https://www.musixmatch.com/lyrics/Ajebo-Hustlers/Barawo/translation/english> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 15 A *Barawo* Davido-val remixelt változatának videóklippje a következő linken érhető el: <https://www.youtube.com/watch?v=D3BxmBQDfhQ> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 16 Az Amnesty International 2016-ban megjelent, *You have signed your death warrant* című beszámolója a következő linken érhető el: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/4868/2016/en/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 17 Amnesty International. (2021) *#ENDSARS movement: From Twitter to Nigerian streets*. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2021/02/nigeria-end-impunity-for-police-violence-by-sars-endsars/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- 18 A BBC lagos-i lövöldözésről készített videóriportja a következő linken tekinthető meg: <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-58975493> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)

Felhasznált irodalom

- Amnesty International (2002). *Nigeria – Vigilante violence in the south and south-east*. Elérhető: <https://www.amnesty.org/ar/wp-content/uploads/2021/06/afr440142002en.pdf> (letöltés dátuma: 2025. 03. 27.)
- Amnesty International. (2016) *'You have signed your death warrant' : Torture and other ill treatment in the Special Anti-Robbery Squad*. Elérhető: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/4868/2016/en/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Amnesty International. (2021) *#EndSARS movement: From Twitter to Nigerian streets*. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2021/02/nigeria-end-impunity-for-police-violence-by-sars-endsars/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Amnesty International (2024). *Instantly killed! How law enforcement failures exacerbate Nigeria's wave of mob violence*. Elérhető: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr44/8425/2024/en/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- Balogun, Obasanjo Solomon & Ifah, Sunday S. & Osisiogu, Udo C. (2023) Patterns and causes of mob justice in Nigeria. In. *FOUYE Journal of Criminology and Security Studies (IJCSS)*, Vol. 2, Issue 1 (p. 108-129).
- BBC. (2021) *Lekki toll gate shootings: Nigeria's massacre 'without blood or bodies'*. <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-58975493> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Bendor-Samuel, John. (n.d.) *Yoruba language*. <https://www.britannica.com/topic/Yoruba-language> (letöltés dátuma: 2025. 03. 09.)

- Duthiers, Vladimir. (2012) *Did misunderstanding lead to horrific Nigeria mob killings?* <https://edition.cnn.com/2012/11/26/world/africa/nigeria-mob-justice-duthiers/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Harnischfeger, Johannes (2003). The Bakassi Boys: fighting crime in Nigeria. In. *Journal of Modern African Studies*, 41, 1 (p. 23-49). Elérhető: <https://www.jstor.org/stable/3876188?seq=1> (letöltés dátuma: 2025. 03. 27.)
- I am Davido. (n.d.) *About*. <https://www.iamdavido.com/about/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- Ijewereme, Ogbewere Bankole (2015). Anatomy of Corruption in the Nigerian Public Sector: Theoretical Perspectives and Some Empirical Explanations. In. *SAGE Open*, Vol. 5, Issue 2. Elérhető: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/2158244015581188> (letöltés dátuma: 2025. 03. 26.)
- Immigration and Refugee Board of Canada (2006). *Responses to information requests (RIRs)*. Elérhető: <https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/12/18/NGA101051.E.pdf> (letöltés dátuma: 2025. 03. 27.)
- Iwuoha, Victor Chibudem & Aniche Ernest Tooichi. (2021) Protests and blood on the streets: repressive state, police brutality and #EndSARS protest in Nigeria. In. *Secur Journal* 35. (p. 1102–1124) Elérhető: <https://doi.org/10.1057/s41284-021-00316-z> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Musixmatch. (2020) *Barawo*. <https://www.musixmatch.com/lyrics/Ajebo-Hustlers/Barawo/translation/english> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Laketu, Adedayo. *Ajebo Hustlers Are Port Harcourt City's Latest Cherished Export*. (2022) <https://www.okayafrica.com/ajebo-hustlers-nigeria-port-harcourt/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 07.)
- Mckenna, Amy. *Port Harcourt*. (n.d.) <https://www.britannica.com/place/Port-Harcourt> (letöltés dátuma: 2025. 03. 07.)
- Msheila, Isma'il Husain & Yusuf, Usman Alhaji (2022). An assessment of crime and mob justice in Nigeria: A case study of Ibrahim Badamasi Babangida Market Suleja, Niger state. In. *Arts and Social Science Research*, Vol. 12, No 1 (p. 271-296).
- Naija Lingo. (n.d.) *Barawo*. <http://naijalingo.com/words/barawo> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Obadiah, Illah – Imam, Hassan – Samson, Douglas (2022). Jungle Justice and the Nigerian Law Enforcement Order: An Analysis of Fire and Smoke Relationship. *Lapai Journal of Humanities*, Vol. 13 No. 1. (p. 64-73)
- Onoyume, Jimitota. (2017) *Aluu Four: Justice at last*. <https://www.vanguardngr.com/2017/08/aluu-four-justice-last/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Osoba, Segun O. (1996). Corruption in Nigeria: Historical Perspectives. In. *Review of African Political Economy*, No. 69. (p. 371-386) Elérhető: https://www.scienceopen.com/document_file/6a66e831-d5c6-474a-8b65-063a2b2dfda0/ScienceOpen/03056249608704203.pdf (letöltés dátuma: 2025. 03. 26.)
- SBM Intel. (2022) *Chart of the week: Mob violence in Nigeria*. Elérhető: <https://www.sbmintel.com/2022/05/chart-of-the-week-mob-violence-in-nigeria/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)
- Smith, Daniel Jordan (2004). The Bakassi Boys: Vigilantism, Violence and Political Imagination in Nigeria. In. *Cultural Anthropology*, Volume 19, Issue 3 (p. 429-455). Elérhető: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1525/can.2004.19.3.429> (letöltés dátuma: 2025. 03. 27.)
- Transparency International (2024). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2024> (letöltés dátuma: 2025. 03. 26.)
- United Nations. (n.d.) *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)

- Up at the O2 – Tickets. (n.d.) *Everything You Need To Know About O2 Arena's Capacity*. <https://www.upo2tickets.co.uk/o2-arena-capacity/> (letöltés dátuma: 2025. 03. 20.)
- YouTube. (2020) *Ajebo Hustlers – Barawo Remix feat. Davido (Official Video)* <https://www.youtube.com/watch?v=D3BxmBQDfhQ> (letöltés dátuma: 2025. 03. 28.)

A szerzőről

Nemzetközi kapcsolatok szakértő,
BA, Pécsi Tudományegyetem,
Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar

About the Author

International relations expert, BA,
University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences

@

kzsofi03@gmail.com

English Abstract

„Angry mob dem killy barawo” - Jungle justice in Nigeria through Ajebo Hustlers’ Barawo and the #EndSARS movement

In this essay, I present Ajebo Hustlers, the Nigerian pop duo. Their song, Barawo demonstrates current social issues in Nigeria. I also present their other Nigerian collaborator, Davido. The main topic of this paper is jungle justice: what is it and how can it still be present in today’s Nigeria? The analysis mentions the so-called vigilante groups, whose activities contributed to the normalization of violence in Nigeria. To demonstrate mass violence through a real-life example, the Aluu Four lynching is presented, which inspired Ajebo Hustlers in their work with Barawo. I analysed the song’s lyrics and music video (which was uploaded to the video streaming platform, YouTube) to demonstrate the social message the music duo is conveying. The paper also looks at SARS and the #EndSARS movement launched against its activities. In the context of these demonstrations, it is important to highlight the Lagos Lekki protest, which resulted in the deaths of several victims after the Nigerian military and police forces opened fire upon them.